

mgr Kamila Bednarz
Université Paris Nanterre

NA GRANICY Z CODZIENNOŚCIĄ. MOTYW OKNA W EPIDEMII KORONAWIRUSA

Studium przypadku

Spis treści

Wstęp 56

Zarys historyczny 56

Narysuj swoje okno 57

Podsumowanie 64

Bibliografia 65

Abstrakt

W czasie kwarantanny narodowej i izolacji, znamiennej dla epidemii koronawirusa, okno stało się jedynym bezpośrednim łącznikiem między zamkniętymi w domach ludźmi a światem zewnętrznym. Motyw ten chętnie podejmowany, by wyrazić tęsknotę za utraconą codziennością, stał się także formą wymiany doświadczeń dla nowej wspólnoty dotkniętej kryzysem. Analiza akcji „Narysuj swoje okno” zainicjowanej przez Gabrielle Thierry pokazuje istotę sztuki w czasach kryzysu, jej wartość terapeutyczną oraz możliwości wyrażania przeżyć. Powstałe w tym okresie prace traktują motyw okna w różnorodny sposób, ukazują mnogość emocji oraz strategii radzenia sobie z kryzysem. Okno niekiedy jawi się jako „granica nie do przejścia”, a czasem wręcz nie zauważamy jego obecności. Wszystkie te prace łączy jednak wyczuwalna samotność.

Słowa kluczowe

media społecznościowe, sztuka w czasach koronawirusa, motyw okna, okno w sztuce, narysuj swoje okno, Covid-19, izolacja, kwarantanna narodowa

Wstęp

Lata 2020–2021 także w sztuce stoją pod znakiem epidemii koronawirusa. Długotrwała kwarantanna narodowa i izolacja społeczna doprowadziły do gwałtownego wzrostu roli mediów społecznościowych w kształtowaniu pejzażu artystycznego oraz niemal całkowitego przeniesienia życia twórczego do rzeczywistości wirtualnej. Nie tylko artyści przenieśli swoją działalność do internetu, organizując na przykład koncerty za pośrednictwem mediów społecznościowych. Według raportu opublikowanego przez ONZ w maju 2020 roku, ponad 85 000 muzeów musiało zawiesić swoją działalność na czas kwarantanny narodowej¹. Liczne muzea i instytucje kultury udostępniały swoje zbiory online za pomocą wirtualnego zwiedzania oraz organizowały wystawy czasowe. Dużym zainteresowaniem publiczności cieszyły się także wydarzenia takie jak Wirtualna Noc Muzeów 2021 zorganizowana przez Muzeum Narodowe we Wrocławiu. Sektor kulturalny, szczególnie dotknięty kryzysem, podejmował wysiłek „utrzymania” kontaktu ze stałymi odbiorcami, jednocześnie starając się pozyskać nowych widzów.

Okno, będące w czasie izolacji jedynym łącznikiem człowieka ze światem zewnętrznym, staje się chętnie wykorzystywanym przez artystów motywem. Stanowi wyraz tęsknoty za światem zewnętrznym oraz związaną z kryzysem sanitarnym utraconą normalnością i rutyną dnia codziennego. Jak podkreśla Anselm Haverkamp, niemożliwe jest analizowanie przedstawień wnętrz bez kontekstu zewnętrznego. Wnętrze istnieje tylko w odniesieniu do tego, co jest wobec niego na zewnątrz, i oba te pojęcia pozostają względem siebie komplementarne, wzajemnie się uzupełniając. Jak podkreśla autor tekstu *In/Doors: The Dialectic of Inside and Outside*, widok, na który otwierają się okna i drzwi, jest historycznie zdeterminowany. Natura w przestrzeni miejskiej nosi znamiona „sfery publicznej”, a miasto w przeciwieństwie do pejzażu pozostaje ograniczone². W czasie kwarantanny narodowej okno było także dosłownym miejscem spotkań i interakcji społecznych. Mieszkańcy często organizowali różne wydarzenia towarzyskie, takie jak quizy, konkursy, koncerty czy popularne bicie braw personelowi medycznemu. Wszystkie te działania miały na celu zaspokojenie potrzeby socjalizacji, interakcji społecznej oraz tworzenia wspólnoty.

Zarys historyczny

Motyw okna znany jest w historii sztuki od wieków. Już w IV wieku przed naszą erą posługiwano się nim w zdobieniu waz odnalezionych w południowych Włoszech. Warto wspomnieć także popularne XV-wieczne wyobrażenia świętych, również Matki Boskiej, na tle otwierającego się za nimi pejzażu oraz liczne XVII-wieczne przedstawienia pomieszczeń malarzy holenderskich. Z czasem

1 UN News, *Covid-19 Crisis Closes 90 Percent of Museums Globally, UNESCO Plans for Reopenings*, 2020, <https://news.un.org/en/story/2020/05/1064362> [dostęp: 4.09.2021].

2 A. Haverkamp, *In/Doors: The Dialectic of Inside and Outside*, [w:] *Interiors and Interiority*, red E. Lajer-Burchardth i in., Berlin–Boston 2016, s. 104–106.

w wykorzystaniu motywu zachodzi znacząca zmiana. W XVII wieku okno było traktowane głównie jako źródło światła nieotwierające się na krajobraz, a pomieszczenia były pełne anegdotycznych szczegółów. W XIX wieku z kolei przez prześwity widoczny jest pejzaż, a same pomieszczenia są ascetyczne³.

W romantyzmie chętnie odnoszono się do motywu okna i „zawieszenia” postaci pomiędzy wnętrzem i światem zewnętrznym. Jak podkreśla Sabine Rewald,

zestawienie znanego i bliskiego nam pomieszczenia z niepewnym, często idealizowanym wyobrażeniem tego, co jest poza, rozpoznano natychmiast jako metaforę niespełnionych tęsknot, jak przywołuje romantyczny poeta Novalis: „Wszystko, co oddalone, staje się poezją: odległe góry, odlegli ludzie, odległe wydarzenie: wszystko staje się Romantyczne”. To właśnie w XIX wieku otwarte okno zaistniało jako autonomiczny motyw malarski, stając się ważnym elementem przedstawień wewnątrz wypełnionych grą światła i wręcz namacalną ciszą⁴.

Niespełnione tęsknoty tego okresu przedstawiano poprzez zestawienie tego, co „bliskie”, z tym, co „odległe i zdystansowane”. Malarze wpisywali okna w przedstawienia kontemplujących postaci osadzonych w cichych przestrzeniach domowych oraz w wyobrażenia pracowni artystycznych. Okno stopniowo stawało się także głównym tematem obrazu, skupiając pełnię uwagi widza. Wszystkie te przedstawienia łączy **zdystansowany brak anegdoty i narracji**⁵.

Motyw okna ewoluował także w XX wieku, chętnie podejmowany między innymi przez surrealistów i abstrakcjonistów. Można przywołać w tym miejscu obraz Pieta Mondriana czy serię prac autorstwa Roberta Delaunaya *Obrazy okienne* (1912), w którym prześwity pozbawione są swojej tradycyjnej funkcji, scalając ze sobą wnętrze i zewnątrz tworzące jedność⁶. Jak podkreśla Carla Gottlieb, w XX wieku motyw okna poczynił kolejny krok w kierunku autonomizacji i stał się głównym tematem malarskim, co autorka wiąże z rozwojem fotografii. W poprzednich epokach okno zawsze stanowiło motyw poboczny, dając kontekst przedstawionym postaciom czy stanowiąc tło dla martwej natury⁷.

Narysuj swoje okno

Izolacja społeczna „uromantyczniła” motyw okna, nadając mu wymiar metaforycznego wyobrażenia tęsknoty. Tym razem jednak, w przeciwieństwie do XIX wieku, jest to tęsknota za normalnością i rutyną dnia codziennego oraz za interakcjami społecznymi. Jednym z licznych problemów powiązanych z kwarantanną narodową jest samotność spowodowana przedłużającym się brakiem osobistego kontaktu z bliskimi, a także niedoborem codziennych interakcji społecznych. Jednym z projektów artystycznych wychodzących naprzeciw ludzkim potrzebom jest akcja pod hasłem „Dessine ta fenêtre”

3 S. Rewald, *Rooms with a View. The Open Window in the 19th Century*, New York 2011, s. 15.

4 S. Rewald, *Rooms with a View...*, s. 3–5.

5 S. Rewald, *Rooms with a View...*, s. VIII.

6 S. Rewald, *Rooms with a View...*, s. 20.

7 C. Gottlieb, *The Role of the Window in the Art of Matisse*, „The Journal of Aesthetics and Art Criticism”, 22 (1964), nr 4, s. 393.

(„Narysuj swoje okno”), zainicjowana w marcu 2020 roku przez francuską artystkę Gabrielle Thierry. Malarka, zajmująca się w swoich pracach badaniami nad harmonią pomiędzy kolorem i muzyką oraz ich związkami z emocjami, zainicjowała projekt artystyczno-społeczny dający możliwość tak potrzebnej w czasach kryzysu interakcji społecznej. Artystka już przed epidemią organizowała liczne projekty artystyczne mające na celu rozpowszechnianie sztuki wśród różnych grup społecznych. Głównym założeniem inicjatywy było podzielenie się widokiem ze swojego okna.

Zainspirowana wspólnym doświadczeniem kwarantanny narodowej odniosła się do znanego w historii sztuki motywu. Projekt zaadresowany został zarówno do profesjonalnych artystów, jak i amatorów w każdym wieku i niezależnie od kraju pochodzenia. Każdy zainteresowany wzięciem udziału w akcji miał zamieścić swój obraz w mediach społecznościowych i oznaczyć go stosownym hasztagiem *#dessinetafentre* lub *#sketchyourwindow*.

Jak tłumaczy Gabrielle Thierry, lockdown zmienił nasz sposób postrzegania świata i nas samych:

Zachwiane zostało moje postrzeganie świata, odbywa się intymna gra z uniwersalnością lockdownu, z naszymi lękami i walkami. Kierujemy nasze spojrzenia tęskniące za wolnością w kierunku okna. Okno otwierające się na świat zewnętrzny stało się dzisiaj najcenniejsze. Postrzegamy je inaczej. Przenosimy na nie nasze oczekiwania i nadzieje. Jest miejscem wyrażania się: śpiewamy w nim, oklaskujemy wyczyny walczących, komunikujemy się, dzielimy się muzyką i sztuką, celebруемy w nim życie⁸.

Okno stało się tym samym głównym miejscem socjalizacji, jedynym łącznikiem między „mną” a „innymi”, a także między „mną” i światem realnym. Artystka zachęca swoich odbiorców do wymiany doświadczeń i refleksji, prezentując widok ze swojego okna i pokazując utraconą normalność oraz nasze tęsknoty.

W tym miejscu warto wspomnieć o roli mediów społecznościowych, które stały się głównym narzędziem komunikacji i wymiany myśli, zastępując rozmowę i znosząc przy tym granice narodowe. Znamienna dla epidemii koronawirusa jest refleksja nad samotnością, która może stać się bezpośrednią przyczyną depresji, niepokoju, stresu i innych dolegliwości psychicznych. Depresja z definicji jest spadkiem nastroju o różnym stopniu nasilenia, który objawia się „cierpieniem psychicznym, spowolnieniem reakcji psychomotorycznych, zwiększonym odczuwaniem niepokoju oraz szeregiem objawów fizycznych (bezsensowność, anoreksja, ból głowy, zmniejszenie masy ciała oraz zaburzenia seksualne)⁹”. Badacze zwracają przy tym uwagę na istotną rolę rozmowy i wymiany doświadczeń w terapii. Wśród pacjentów powszechny jest pogląd, iż w pełni mogą ich zrozumieć jedynie ci, którzy sami uporali się z chorobą¹⁰. W tym przypadku sztuka oraz różnorodne aktywności artystyczne stają się narzędziem walki z problemami psychicznymi, a aktywizacja widza dodatkowo pozwala

8 Zob. oficjalna strona projektu: <https://dessinetafentre.org/presentation> [dostęp: 4.09.2021].

9 M. Godfryd, *Vocabulaire psychologique et psychiatrique*, Paryż 1993, s. 32.

10 P. Keller, *La depression*, Paris 2020, s. 93–94.

dotychczasowemu odbiorcy nie tylko utożsamić się z przeżyciami artysty, ale także podzielić się własnymi emocjami wywołanymi traumą.

Również Ekaterina Besson podkreśla, iż próba wirtualnego odtworzenia relacji widza i artysty jest wynikiem samotności i stanów obniżonego nastroju. Próby te podejmowane są w celu złagodzenia bólu będącego efektem długotrwałej izolacji, która dodatkowo zaburza poczucie zadowolenia i znosi chęć do działania¹¹. Wirtualny dialog daje motywację do działania w świecie pełnym monotonii, stając się jednocześnie swoistą „grupą wsparcia”. Inicjatywy takie jak „Narysuj swoje okno” pełnią nie tylko rolę artystyczną, ale także społeczną, sztuka staje się przede wszystkim narzędziem terapeutycznym, tracąc przy tym elitarny charakter. Przeniesienie sztuki do internetu i mediów społecznościowych pozwala na jej upowszechnienie i zaangażowanie przeważnie biernych widzów do czynnego uczestnictwa w akcjach artystycznych.

Według definicji zaproponowanej przez Kaplana i Haenleina, media społecznościowe stanowią rodzaj internetowej aplikacji, która pozwala tworzyć i udostępniać treści pomiędzy użytkownikami. Do najpopularniejszych mediów społecznościowych należą Facebook, Instagram, Pinterest i Twitter, z czego dwa pierwsze są najbardziej popularne w sektorze kultury. Badacze, analizując marketingowy potencjał mediów społecznościowych, kładą nacisk na emocjonalne zaangażowanie odbiorcy i pobudzenie go do działania, na przykład udostępniania interesujących go treści czy polubienia wpisu¹². Akcja „Narysuj swoje okno” organizowana za pośrednictwem tychże mediów pozwala na dotarcie do licznej grupy odbiorców, co więcej, w pełni zostaje wykorzystany potencjał marketingowy: czynnie angażuje widzów w interakcje – głównym celem mediów społecznościowych jest przecież pobudzenie do działania i reagowania na zamieszczane treści. Jak zauważa Monica Marchese, muzea i instytucje kulturowe wciąż uczą się funkcjonowania mediów społecznościowych i pełnego wykorzystania ich potencjału. Za ich pomocą muzea starają się wyjść naprzeciw głównym oczekiwaniom widzów, czyli edukacji i rozrywce¹³. Wirtualne obcowanie z muzealnymi kolekcjami stanowi namiastkę bezpośredniego doświadczenia znanego z galerii. Odpowiada, w ograniczony sposób, na potrzebę kontaktu z artystami, a także chroni artystów przed zapomnieniem.

Akcja zainicjowana przez Gabrielle Thierry doczekała się wystawy zorganizowanej w Mediatece w Vannes (wystawa otwarta od 28 maja do 25 sierpnia 2021), na której zaprezentowano wybrane prace powstałe w okresie pierwszej kwarantanny narodowej wiosną 2020 roku. Przedstawienia wpisano w ramę tekstów traktujących o oknach – to właśnie z połączenia tekstu i rysunku słynie wspomniana

11 E. Besson, *Performing Arts at a Distance: Music and Dance Culture during COVID-19*, Transitions et transformations des secteurs « arts et culture » à l'aune de la pandémie, Konferencja miała miejsce 27.05.2021 w Paryżu, nagranie dostępne online <https://centerinparis.uchicago.edu/events/transdigital20210409> [dostęp: 4.09.2021].

12 D. Caoa, M. Meadowsa, D. Wongb, S. Xiaa, *Understanding consumers' social media engagement behaviour: An examination of the moderation effect of social media context*, „Journal of Business Research”, 122 (2021), s. 836.

13 M. Marchese, *Museums and Social Media in the Time of COVID-19*, 2020, <https://greyartgallery.nyu.edu/2020/10/museums-and-social-media-in-the-time-of-covid-19/> [dostęp: 28.08.2021].

instytucja. Jak podkreślała malarka, pierwsza kwarantanna charakteryzowała się nadzieją na jak najszybsze zakończenie izolacji. Wystawie towarzyszyły powstanie kilkunastostronicowej broszurki oraz reportaż zrealizowany przez francuską telewizję Tv5Monde, który wyświetlono ponad 300 tys. razy. Celem wystawy było zaprezentowanie różnorodności doświadczeń i emocji odczuwanych przez dotkniętych kwarantanną. Hasło „rysunek jest narzędziem wolności¹⁴” towarzyszące wystawie bezpośrednio nawiązuje do symboliki motywu okna w epidemii koronawirusa.

Fot. 1. Olivier Masseur, *Dziedziniec*, 2020, <https://www.instagram.com/p/B-2ifuVqVsQ/> [dostęp: 5.09.2021].

Analiza prac zamieszczonych na stronie projektu daje możliwość wyodrębnienia kilku głównych tendencji przedstawieniowych. Pierwszą z nich jest ukazanie samego widoku z okna bez zaznaczenia ram okiennych czy elementów wnętrza. Françoise Coulon przedstawiła widok na pusty ogród. Ławka oraz stolik, przy którym usytuowano dwa krzesła, zdają się pozostawać otwarte na obecność widza i zapraszać go do odpoczynku. Perspektywa, z jakiej zaprezentowano scenę, niweluje dystans pomiędzy ogrodem a widzem, który mógłby pozostać nieświadomy istniejącej bariery. Odnosimy wrażenie, że artystka stoi w ogrodzie i właśnie podejmuje decyzję, gdzie powinna usiąść. Brak elementów takich jak parapet czy rama okienna oraz kolorystyka obrazu, zwłaszcza dominacja zieleni, podkreślają optymizm i skracają dystans pomiędzy zamknięciem a wolnością, mimo iż obraz cechuje

się samotnością i brakiem figur ludzkich, świat zewnętrzny jawi się jako coś bliskiego, dostępnego na wyciągnięcie ręki.

Do kolejnej grupy należą prace sugerujące dystans pomiędzy wnętrzem i zewnątrz. Widz wyraźnie zostaje skonfrontowany z przedstawieniem okna, za którym rozpościera się inny świat. Olivier Massebeuf zaprezentował swój widok na pustą paryską ulicę. W lewym dolnym narożniku przedstawienia ukazano zewnętrzny parapet. Widz wychyla się przez otwarte okno, za którym rozpościera się widok na inne – wydawałoby się: opuszczone – budynki. W sąsiednich oknach nie widać oznak życia ani żadnego poruszenia. Kolorystyka utrzymana w szarościach i bieli podkreśla pesymizm ukazanej sceny. Okno, mimo że otwarte, jest barierą niemożliwą do przejścia, a niedostępność tego, co za oknem, podkreśla dodatkowo perspektywa. Widok na ulicę wydaje się „stromy”, uchwycony z szóstego, najwyższego, piętra kamienicy, a sama droga jest w rzeczywistości ograniczonym przestrzenie dziedzińcem, który tworzą sąsiadujące, usytuowane blisko siebie budynki. Zabieg ten potęguje poczucie klaustrofobii i zamknięcia, a opuszczenie domu jest niemożliwe.

Inny przykład stanowi praca Nadine Urien, która na pionowo usytuowanej pracy imitującej okno przedstawiła widok na ogród utrzymany w jasnej, zielonej kolorystyce oraz błękitne niebo. Dostęp do ogrodu jest jednak wizualnie ograniczony przez poziome pasy czarnej farby przedstawiające roletę. Czerń kontrastuje kolorystycznie z sielskim pejzażem za oknem, eksponując nagły charakter zaistniałych przemian. To, co jeszcze do niedawna było częścią codzienności, nagle stało się niedostępne. Widz jest wyraźnie oddzielony od świata zewnętrznego, a wizualna bariera przywodzi na myśl więzienne kraty, podkreślając pesymizm i emocjonalny dystans do tego, co za oknem. Mimo fizycznej bliskości, dostęp do tego, co na zewnątrz, pozostaje ograniczony i pozorny. To, co niedostępne dla oczu, widz może sobie dopowiedzieć, uzupełniając powstałe luki za pomocą pamięci. Niezależnie jednak od tego, czy okno pozostaje otwarte, czy zamknięte, wyraźny jest dystans pomiędzy obserwatorem a światem.

Fot. 2. N.U., *Myśląc o chorych na Covid-19 i wszystkich podczas izolacji*, 2020, <https://dessinetafenetre.org/galerie-dessinetafenetre> [dostęp: 6.09.2021].

Trzecia grupa prac najsilniej intensyfikuje poczucie oddalenia jednostki od świata zewnętrznego. Okno staje się jedynie elementem wystroju wnętrza, zza którego widoczne są elementy krajobrazu, a artysta nawet nie podejmuje wysiłku, by wspomnianą barierę przekroczyć. Rosemary Kessler przedstawiła swoje okno razem z fragmentem pomieszczenia, podkreślając kontrast pomiędzy tym, co znajome, a tym, co zewnętrzne. Widok otwiera się na sąsiadujące budynki i pozbawione liści gałęzie drzewa. Zamknięte okno pokazano po lewej stronie płótna. Na dolnej części i po prawej stronie przenikają się elementy wystroju oraz przybory malarskie. Autorka tym samym wpisała swoją pracę w długą tradycję przedstawień okien w pracowni artystycznej. Kessler szuka w widoku za oknem inspiracji do swoich prac.

Innym artystą biorącym udział w akcji „Narysuj swoje okno” jest Bénédicte Roullier, który na jednym z przedstawień wchodzących w skład serii okiennej ukazał prześwit znajdujący się w innym pokoju, widoczny przez otwarte drzwi, które podobnie jak okno pełnią funkcję łącznika między tym, co wewnątrz, i tym, co na zewnątrz. Spiętrzenie elementów granicznych zwielokrotnia poczucie zdystansowania widza od tego, co znajduje się poza mieszkaniem. Na kolejnej pracy Roullier zaprezentował okno odbijające się w lustrze nad kominkiem. Prześwit wkracza do dobrze znanej przestrzeni prywatnej, pełnej osobistych przedmiotów i drobiazgów.

TOM 2 (2021), NR 2

Artyści kładą jednak nacisk na zamknięcie w domu i niemożność przekroczenia granicy między dwoma światami, a okna widoczne czasem jedynie zza rogu pokoju czy jako odbicie w lustrze stają się swoistą obsesją, zaskakują nas w każdym pomieszczeniu, ich widok nas prześladowuje, niemożliwe jest jednak przekroczenie granicy, a mieszkańcy coraz bardziej oddalają się od świata zewnętrznego.

Fot. 3. Bénédicte Roullier, *Paryż 14*, 2020 <https://dessinetafenetre.org/galerie-dessinetafenetre> [dostęp: 6.09.2021].

Ostatnią wyraźnie wyodrębnioną grupę stanowią przedstawienia ludzi wpisane w kontekst okna. Artyści tworzą autoportrety, jak na przykład Sylvain Cnudde. Artysta z lewej strony płótna przedstawił widok na roślinność niemal wkraczającą do sypialni przez otwarte okno oraz sąsiadujące budynki mieszkalne. Z prawej strony natomiast ukazał swój autoportret podczas rysowania w odbiciu okiennej szyby. Podkreślona zostaje w ten sposób niemożność przekroczenia transparentnej bariery, jaką stanowi okno, nawet gdy to pozostaje otwarte. Pojawiają się także widoki samotnych osób na ulicach. Katarzyna Siedlecka przedstawiła widok na jedną z ulic San Francisco. Na przeciwległym chodniku autorka widzi postać wyprowadzającą na spacer psa. Dodatkowo w oknach budynku naprzeciwko widzimy kilka innych figur wyglądających na ulicę, samotnych lub w parach. Szkicowy charakter postaci uniemożliwia ich identyfikację, a anonimowe zarysy sylwetek nie przedstawiają konkretnych osób, ale zjawisko tak powszechne niezależnie od miejsca. Mimo bliskości sąsiadów i przechodniów pozostajemy sami, każdy w swoim własnym świecie oddzielnym od innych szybą, a konturowy zarys postaci dodatkowo wizualnie dystansuje nas od pozornie bliskich osób, których przez izolację

nie możemy poznać. Bez znaczenia pozostaje, czy okno otwiera się na pejzaż miejski, czy na naturę. Doświadczenia samotności, wyobcowania i lęku są charakterystyczne dla większości przedstawionych prac.

Fot. 4. Katarzyna Siedlecka, *San Francisco*, 2020, <https://dessinetafenetre.org/galerie-dessinetafenetre> [dostęp: 6.09.2021].

Podsumowanie

Projekt cieszył się dużym zainteresowaniem i powodzeniem, o czym świadczy nie tylko liczba nadesłanych prac, ale także podobne inicjatywy proponowane między innymi przez Instytut Krajobrazu Uniwersytetu Katolickiego w Cordobie (Argentyna), gdzie zorganizowano konkurs, na który należało zgłaszać prace ukazujące widok z okna. Także inni artyści samodzielnie nawiązywali do tego motywu podczas kwarantanny. Można przywołać między innymi pracę włoskiego ilustratora Vito Ansaldiego, który odwołał się do omawianego motywu 24 grudnia 2020 roku, życząc obserwatorom wesołych świąt i publikując rysunek *Świąteczne okno*, w którego centralnej części zaprezentowano prześwit w kształcie choinki, którą tworzoną ciemne kotary. Dodatkowo „drzewko” zostało udekorowane lampkami rozwieszonymi za oknem. Na okiennym parapecie, tyłem do widza, usytuowano kota, jedynego towarzysza artysty. Przedstawienie okna w świąteczny wieczór niesie silny ładunek emocjonalny. Wiele osób zmuszonych było spędzić Wigilię samotnie, z dala od najbliższych. Ilustracja dzięki kolorystyce i brakowi wprowadzenia postaci ludzkich wyraża refleksję i tęsknotę, dotkliwą szczególnie w czasie rodzinnego święta. Fotograf Marcus Cederberg proponuje z kolei odwrotną perspektywę, prezentując okna z zewnątrz, traktując je przede wszystkim jako motyw wizualny.

Otwarte czy zamknięte, okno staje się jedynym łącznikiem ze światem zewnętrznym, pozwala nam pamiętać, że tak naprawdę nie jesteśmy sami i epidemia kiedyś się skończy. Sama sztuka przyjmuje w tym czasie formę terapii i kontaktu, pozwala na utrzymanie więzi między artystą i jego odbiorcami, a także między samymi odbiorcami. Po raz kolejny w historii znany od wieków motyw nabrał silnego wymiaru symbolicznego, stając się metaforą utraconej codzienności i wyrazem tęsknot oraz nostalgii.

Bibliografia

- Cao D., Meadows M., Wong D., Xia S., *Understanding consumers' social media engagement behavior: An examination of the moderation effect of social media context*, „Journal of Business Research”, 122 (2021), s. 835–846.
- Godfryd M., *Vocabulaire psychologique et psychiatrique*, Paryż 1993.
- Gottlieb C., *The Role of the Window in the Art of Matisse*, „The Journal of Aesthetics and Art Criticism”, 22 (1964), nr 4, s. 393–423.
- Haverkamp A., *In/Doors: The Dialectic of Inside and Outside*, [w:] *Interiors and Interiority*, red. E. Lajer-Burcharth i in., Berlin–Boston 2016, s. 103–118.
- Keller P., *La depression*, Paris 2020.
- Marchese M., *Museums and Social Media in the Time of COVID-19*, <https://greyartgallery.nyu.edu/2020/10/museums-and-social-media-in-the-time-of-covid-19/> [dostęp: 28.08.2021].
- Rewald S., *Rooms with a View. The Open Window in the 19th Century*, New York 2011.

TOM 2 (2021), NR 2

Utwór udostępniany na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe](#)

Artykuł recenzowany

Wydawca: **Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie,**
Wydział Architektury Wnętrz

Redakcja: **prof. dr hab. Beata Gibala-Kapecka, dr Joanna Łapińska**

Opracowanie graficzne: Joanna Łapińska

Fotografia na stronie tytułowej: Olivier Masseur, *Dziedziniec*

Czasopismo „inAW Journal – Multidisciplinary Academic Magazine” powstało dzięki dofinansowaniu w ramach projektu „Projektowanie przyszłości – program rozwoju Akademii im. Jana Matejki w Krakowie na lata 2008–2022”